

10.04.2024

Nurmijärven kunta
Johansson Tarja
Keskustie 2B, PL 37
01901 Nurmijärvi

Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseon lausunto asemakaavan muutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta, Sudentullin työpaikka-alue, Klaukkala, Nurmijärvi

HEL 2024-003719 T 10 03 01

Nurmijärven kunnan ympäristötoimiala on pyytänyt Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseon lausuntoa asemakaavan muutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta Klaukkalassa Sudentullin työpaikka-alueella. Museo tarkastelee hanketta perustehtävänsä mukaisesti kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta.

27.2.2024 päivätyn osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan Klaukkalan pohjoisosassa sijaitsevalle Sudentullin alueelle on tavoitteena suunnitella työpaikkatoimintoja, joille se on varattu myös Klaukkalan osayleiskaavassa. Alueelle on tarkoitus sijoittaa datakeskus ja mahdollisesti myös muita sinne soveltuvia tuotanto- ja toimitiloja. Suunnittelualueen pinta-ala on noin 95 ha ja se on kunnan omistuksessa. Suunnittelualue rajautuu lännessä Klaukkalan kehätiehen, pohjoisessa Lähilammentiehen sekä idässä ja etelässä Sudentullinmäen rinteisiin ulottuen pieneltä osalta Nummelantielle. Alueen sijoittuminen Klaukkalan kehätien varrelle tekee siitä liikenteellisesti sopivan paikan erilaisille työpaikkatoiminnoille.

Suunnittelualueella on voimassa Klaukkalan osayleiskaava (2017). Siinä alue on osoitettu työpaikka-alueeksi (TP-3/kem/tot4), jolle saa sijoittaa merkittävän, vaarallisia kemikaaleja varastoivan laitoksen/ varaston. Suunnittelualueella ei ole voimassa olevaa asemakaavaa. Nurmijärven kunnanhallitus on hyväksynyt 16.2.2024 § 23 Sudentullin aluetta koskevan suunnitteluvaraussopimuksen, jonka kunta on tehnyt Fortum Power and Heat Oy:n kanssa. Sopimuksen pohjalta alueelle on tarkoitus osoittaa vähintään 50 ha suuruinen tontti datakeskuksen sijoittamiseksi alueelle.

Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseon kanta

10.04.2024

Arkeologinen kulttuuriperintö

Kaavamuutosalueelta ja sen läheisyydestä tunnetaan Museoviraston ylläpitämän muinaisjäännösrekisterin tietojen perusteella kaksi arkeologista kohdetta. Sudentullinmäen alueella sijaitsee kiinteä muinaisjäännös Klaukkala (Klokcskog) Sudentullinmäki (tunnus muinaisjäännösrekisterissä 1000009176). Kaava-alueen läheisyydessä sijaitsee kivikautisen esineen löytöpaikka Mattila (543040009).

Asemakaavoitettavalla alueella on suoritettu arkeologiset inventoinnit esihistoriallisten kohteiden osalta vuonna 2006 (Johanna Seppä/MV) ja historiallisten kohteiden osalta vuonna 2007 (Katja Vuoristo/MV), myös vuonna 2001 suoritettu inventointi (Kreetta Lesell/ MV) on ulottunut kaavamuutosalueelle. Edellä mainitut arkeologiset selvitykset toimivat pohjana kaavasuunnittelulle, mutta ne voidaan katsoa vanhentuneiksi. Kaava-alueen arkeologisen kulttuuriperintöön liittyy niin päivitys- kuin täydennyspalvelutarpeita.

Koska kaavamuutoksella voi olla vaikutusta hankealueella sijaitseviin tunnettuihin tai toistaiseksi vielä tuntemattomiin arkeologisiin kohteisiin, edellyttää Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo, että muutosalueella suoritetaan arkeologinen yleisinventointi, johon tulee sisällyttää arkistoseelvitys. Minimissään inventoinnin tulee käsittää alueet, joihin liittyy arkeologista potentiaalia. Inventoinnissa tulee huomioida eri-ikäiset ja -tyyppiset arkeologiset kohteet ja määrittää niiden sijainti, aluerajaus ja arkeologinen status. Myös kaava-alueella sijaitsevat ja jo ennestään tunnetut arkeologiset kohteet tulee sisällyttää inventointiin ja tarkistaa niiden säilyneisyys, kunto sekä aluerajaus.

Tutkimuskustannuksista vastaa muinaismuistolain 15 §:n mukaisesti hankkeen toteuttaja. Arkeologisia tutkimuksia tekevät useat toimijat, joilta voi pyytää tarjouksia kaava-alueen inventoinnista. Museon lausunto tulee liittää mukaan tarjouspyyntöön.

Arkeologisia kenttäpalveluja tarjoavien toimijoiden yhteystiedot löytyvät Museoviraston verkkosivuilta (Arkeologisten kenttätöiden tilaaminen) osoitteesta:

<https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinen-kulttuuriperinto/arkeologisen-kulttuuriperinnon-tutkimus/arkeologisten-kenttatoiden-tilaaminen>.

Kenttätöiden toteuttamisessa ja raportoinnissa tulee noudattaa Museoviraston laatimia Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuohjeita, jotka löytyvät viraston verkkosivuilta (Arkeologisten kenttätöiden laatuohjeet) osoitteesta:

https://www.museovirasto.fi/uploads/Kulttuuriymparisto/arkeologisten_kenttatoiden_laatuohje_2020.pdf.

10.04.2024

Museo ottaa kantaa kaavahankkeen vaikutuksiin arkeologiseen kulttuuriperintöön ja mahdollisiin jatkotutkimustarpeisiin, sekä arvioi raportin riittävyyden sen jälkeen, kun inventoinnin tulokset ovat käytettävissä. Mikäli tunnetuissa muinaisjäännekohteissa suoritetaan inventoinnin yhteydessä maahan kajoavia toimenpiteitä, tulee inventoinnin toteuttajan hakea niihin tutkimuslupa Museovirastosta.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Alue sijoittuu osittain alavaan peltomaisemaan, jota halkoo Luhtajokeen laskeva oja. Alueen kaakkoisosa on kallioista metsää, jonka korkotasot ovat melko vaihtelevat. Suunnittelualueella sijaitsee muutamia rakennettuja kiinteistöjä, joista osan rakennuksilla on todettu kulttuurihistoriallisia arvoja. Suunnittelualueen läheisyydessä on myös jonkin verran haja-asutusta. Kunnallistekniset runkolinjat sekä 110 kV voimalinja kulkevat alueen läpi.

Nurmijärven kunnan alueella on toteutettu koko kunnan alueelle yleiskaavan edellyttämällä tarkkuudella Nurmijärven rakennusperintöselvityksen luonnos (Arkkitehtitoimisto Lehto Peltonen Valkama Oy, 2010). Selvitystyö kohdistui Nurmijärven kunnassa ennen vuotta 1970 rakennettuihin rakennuksiin ja rakennettuihin ympäristöihin. Selvitystyössä määriteltiin rakennustaiteellisesti, historiallisesti tai ympäristöarvojensa perusteella arvokkaat rakennetun kulttuuriympäristön alueet ja -kohteet. Jussilan tila on rakennusperintöselvityksen mukaan metsäkylläinen alkutalo 1700–1800-luvulta. Jussilan rakennuskanta on selvityksen mukaan vanhaa ja perinteistä ja useat pihapiirin rakennukset ovat säilyneet. Rakennus on arvoitettu selvityksen korkeimpaan luokkaan. Jussilan tila on luokiteltu rakennusaikansa sekä -tyyppinsä hyväksi edustajaksi ja sen on todettu olevan sekä ympäristökokonaisuuden että maiseman kannalta tärkeä. Myös tilan merkitys avoimeen tilaan liittyvänä on nostettu esiin selvityksessä.

Kaavamuutosalueelle sijoittuva Jussilan tila on lisäksi määritelty Klaukkalan osayleiskaavassa kulttuurihistoriallisesti arvokkaaksi ja suojeltavaksi rakennukseksi (sr-3/1). Osayleiskaavan kaavamääräyksen mukaan: ”Rakennus tulee säilyttää siten, etteivät sen kulttuurihistorialliset arvot vaarannu. Korjaamisen lähtökohtana tulee olla rakennuksen alkuperäisten tai niihin verrattavissa olevien rakenteiden ja materiaalien säilyttäminen. Rakennuksen julkisivun muuttaminen, kattomuodon, kateen tai sen värityksen muuttaminen, ulkoverhouksen rakennusaineen tai värityksen muuttaminen edellyttää rakennusjärjestyksen mukaista lupamenettelyä. Rakennus-, purkamis- tai toimenpidelupahakemukselta on pyydettävä museoviranomaisen lausunto. Kohteen läheisyydessä rakentaminen on sovittava kooltaan, mittasuhteiltaan, materiaaleil-

10.04.2024

taan, väritykseltään, sijainniltaan, korkeusasemaltaan ja rakennustalvaltaan arvokkaaseen rakennettuun kokonaisuuteen.”

Nurmijärven Sudentullin alueesta on laadittu täydentävä rakennusinventointi (Arkkitehtitoimisto Lehto Pelkonen Valkama Oy, 12.5.2023). Inventointi koskee kolmea kiinteistöä Tyynelä (Aittakalliontie 231), Jussila (Aittakalliontie 227) ja Koivurinne (Aittakalliontie 233) Sudentullin alueella. Inventointiin sisältyvät kiinteistöt määritti Nurmijärven kunta. Inventointi on laadittu alueen asemakaavoitusta varten ja sitä on tarkoitus hyödyntää rakennusten suojelumääräyksiä määriteltäessä. Inventointi laadittiin kiinteistöittäin, joilla sijaitseville rakennuksille annettiin arvoluokka 1–3. Näistä luokkaan 1 kuuluvat ovat arkkitehtonisen, historiallisen tai/ja ympäristöllisen merkityksensä osalta todistusvoimaltaan suurimmaksi arvoituja kohteita.

Tyynelän kiinteistöön kuuluu täydennysinventoinnin mukaan kuvanveistoateljee ja valimo sekä asuinrakennus. Nykyisen kuvanveistoateljeen ja valimon alkuperäinen käyttötarkoitus on ollut navetta ja se on rakennettu vuonna 1927. Asuinrakennus on valmistunut vuonna 1950. Inventoinnin mukaan navettarakennus peruskorjattiin vuonna 1985 taiteilija Toivo Jaatisen kuvanveistoateljeeksi ja valimoksi. Käyttötarkoituksen muutoksen suunnitelmat laati arkkitehti yo Osmo Jaatinen. Rakennuksessa toimii nykyisin Aittakallion ateljee.

Lähiympäristön osalta entinen navetta, nykyinen Aittakallion ateljee, sijaitsee tien pohjoispuolella pellon reunassa, muodostaen laajalle alueelle pohjoiseen ja länteen näkyvän maamerkin. Rakennuksen yleishahmo karjasiltoineen ja maantasokerroksen valkeat tiiliseinät punapuitteisine ikkunoineen vaikuttavat inventoinnin mukaan alkuperäisiltä. Asuinrakennus on arvoluokkaan 3 ja ateljeerakennus luokkaan 2. Kohteen säilymisedellytykset on inventoinnissa arvioitu hyväksi.

Jussilan tilaan kuuluu täydennysinventoinnin mukaan useita rakennuksia, kuten kaksi asuinrakennusta, luhtiaitta, jalka-aitta ja riihi. Pihapiiristä on siirretty inventoinnin mukaan kaksikerroksinen rakennus vuonna 1912 Leppävaaraan. Inventoinnin mukaan tyhjiillään olevan päärakennuksen kuntoa uhkaa sen ylle levittäytyvä puusto. Asuinrakennus on arvoluokkaan 1 ja pihapiirin muut inventoidut rakennukset luokkaan 2. Kohteen säilymisedellytykset edellyttävät inventoinnin mukaan pikaista kuntotarkastusta ja korjaustoimenpiteitä.

Koivurinteen tilaan kuuluu täydennysinventoinnin mukaan asuinrakennus, varasto sekä sauna- ja talousrakennukset. Kiinteistö on lohkottu Jussilan tilasta. Asuinrakennus on inventoinnin mukaan rakennettu 1900-luvun alussa. Rakennuksen nykyinen parvekkeellinen korkea kuisti on toteutettu vuonna 1999. Asuinrakennus on arvoluokkaan

10.04.2024

2 ja pihapiirin muut inventoidut rakennukset luokkiin 2 ja 3. Tilan säilymisedellytyksiä ei ole arvioitu inventoinnissa. Kohde on arvotettu maiseman kannalta tärkeäksi ja avoimeen tilaan liittyväksi.

Asemakaavan muutoksesta 19.3.2024 järjestetyn yleisötilaisuuden tiedotteen mukaan varsinaisia suunnitelmia datakeskuksen tarkasta sijoitumisesta alueelle ei vielä ole eikä myöskään suunnittelukuvia tulevista rakennuksista. Rakennusten on kuitenkin todettu olevan kooltaan varsin suuria ja korkeita. Nurmijärven rakennusperintöselvityksen mukaan kulttuurimaiseman runko, perinteinen kylä- ja peltomaisema on säilynyt Nurmijärvellä ja museo pitää tärkeänä, että perinteistä peltomaisemaa vaalitaan edelleen. Haitallisten maisemavaikutusten vähentäminen on haastavaa avoimessa viljelymaisemassa, jossa pitkät vapaat näkymät ovat luonteenomaisia. Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo esittää, että alueelle toteutettavan uuden rakentamisen rakennustapaan tulisi kiinnittää huomiota ja antaa siitä kaavassa määräyksiä, etenkin uudisrakennuksille, jotka sijoittuvat täydennysinventoinnissa huomioitujen rakennusperintökohteiden lähelle. Selvitysalueen perinteinen maisematila ja sen säilyminen tulee myös huomioida alueen suunnittelussa. Museo kommentoi suunnitelmia tarkemmin kaava-aineiston tarkentuessa.

Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo esittää, että suunnittelualueella sijaitsevan osayleiskaavassa ja inventoinnissa arvotetun Jussilan tilan säilyminen huomioidaan asemakaavassa. Aittakallion ateljeerakennuksen osalta museo katsoo, että sen kulttuurihistoriallinen arvo perustuu ensisijaisesti rakennuksen käyttötarkoituksen muutokseen ateljeeksi ja valimoksi. Rakennuksella on kuitenkin myös maisemallisia arvoja ja museo katsoo, että rakennuksen maisemallinen merkitys tulee huomioida asemakaavassa. Myös Koivurinteen tilan maisemallinen merkitys tulisi huomioida asemakaavassa. Museo haluaa osallistua suojelumääräysten laadintaan ja täydennysrakentamiskohteiden arviointiin.

Lisätiedot

Katariina Ruuska-Jauhijärvi, tutkija, puhelin: 09 310 36473
katariina.ruuska-jauhijarvi(a)hel.fi

Kulttuuriympäristöpäällikkö

Helsingin kaupunki
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristöpäällikkö

Lausunto

6 (6)

10.04.2024

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.